

MACTE · INVEST

Obligacijos

Bendra informacija

Obligacijos yra fiksuotų pajamų arba skolos finansinės priemonės, kurias išleidžia įvairios organizacijos, norėdamos pasiskolinti pinigų projekto įgyvendinimui, restruktūrizavimui ar dėl kitų priežasčių. Organizacijos skolos priemonių išleidimu gali naudotis kaip alternatyva prašymui gauti paskolą iš banko.

Išleistas obligacijas įsigyjantis investuotojas tampa emitento kreditoriumi. Emitentas įsipareigoja investuotojui grąžinti pasiskolintus pinigus pasibaigus skolos priemonės terminui. Jei emitentas negali grąžinti pasiskolintų lėšų, jam gresia įsipareigojimų neįvykdymas. Be to, emitentai dažnai (bet ne visada) moka palūkanas investuotojams už jų lėšų naudojimą.

Paprastai obligacijos gali būti parduodamos antrinėje rinkoje kitiems norintiems investuotojams. Nustatant kainą antrinėje rinkoje, atsižvelgiama į daugelį veiksnių, tokių kaip priemonės likvidumas, dabartinės palūkanų normos ir emitentų galimybės grąžinti investicijas bei jų kredito reitingai (jei yra).

Rūšys

Obligacijas galima suskirstyti į įvairias grupes pagal skirtingus elementus. Pagrindiniai elementai išvardyti žemiau:

- Emitentas – obligacijos gali būti skirstomos pagal emitento tipą. Obligacijas gali išleisti įmonės (bendrovių obligacijos (angl. corporate bonds)) , miestai ir vietovės (savivaldybių obligacijos (angl. municipal bonds)), taip pat šalys (vyriausybės obligacijos (angl. government bonds)) ir net tarptautinės organizacijos, tokios kaip Tarptautinis valiutos fondas ar Pasaulio bankas (viršvalstybinės obligacijos (angl. supranational bonds)).
- Atkarpos (kuponai) – obligacijos gali būti skirstomos į kategorijas pagal palūkanų, kurios mokamos investuotojams, tipą. Atkarpos gali būti fiksuotosios (iš anksto nustatytos obligacijų išleidimo metu), kintamųjų palūkanų (priklausomai nuo iš anksto nustatytų kriterijų) arba nulinės (nėra atkarpų mokėjimų). Atkarpos mokamos reguliariai (kasmė, kas pusmetį, ketvirtį ar mėnesį).
- Kredito reitingas – obligacijos gali būti skirstomos į kategorijas pagal emitento galimybes grąžinti obligaciją, kurios dažnai skiriasi nuo visame pasaulyje žinomų kredito reitingų agentūrų priskirtų kredito reitingų. Kredito reitingų agentūros priskiria AAA („S&P“ ir „Fitch“) ir „Aaa“ („Moody’s“) reitingus pagrindinėms obligacijoms ir atitinkamai D bei „/“ – obligacijoms, dėl kurių įsipareigojimai neįvykdyti. Visos obligacijos, kurių kredito reitingas yra žemesnis nei BBB ir Baa3, laikomos šiukšlinėmis obligacijomis.
- Terminas – obligacijos gali būti skirstomos į kategorijas pagal tai, koks yra laikas iki jų išpirkimo. Paprastai obligacijos, kurių terminas yra trumpesnis nei vieneri metai, laikomos trumpalaikėmis, obligacijos, kurių terminas yra nuo 1 iki 10 metų, laikomos vidutinės trukmės, o obligacijos, kurių terminas viršija 10 metų – ilgalaikėmis. Ypatinga obligacijų rūšis yra nuolatinės obligacijos – tai tokios, kurių terminas nenustatytas.
- Pirmaeiliskumas – obligacijas galima suskirstyti į kategorijas pagal jų pirmenybę kitų to paties emitento obligacijų atžvilgiu. Prioriteto lygis nurodo skolos grąžinimo tvarką emitento įsipareigojimų neįvykdymo atveju. Pirmenybinių garantuotų skolų išieškojimo lygis bus žymiai didesnis nei mažesnio prioriteto antraeilį obligacijų.

- Sudėtingumas – obligacijas galima suskirstyti į paprastas ir sudėtingas finansines priemones. Obligacijos laikomos sudėtingomis, jei joms būdingi ypatingi bruožai, dėl kurių jas sunkiau suprasti. Sudėtingos obligacijos gali būti tos, kurios turi įterptųjų išvestinių finansinių priemonių, taip pat konvertuojamosios obligacijos. Obligacijos, neturinčios jokių ypatingų savybių, laikomos paprastomis.

Obligacijų rizikingumas bei atitinkamai jų pajamingumas ir kaina yra glaudžiai susiję su visais aukščiau nurodytais elementais ir į juos turėtų būti atsižvelgta vertinant naują investiciją.

Vertė

Investuodami į obligacijas investuotojai paprastai gali tikėtis nuspėjamų pajamų atkarpos išmokos bei investuotų lėšų grąžos forma tam tikrą dieną ateityje (išpirkimo dieną). Nors gali būti daugybė variantų atkarpų mokėjimų, obligacijos pirmaeiliskumo ir sudėtingumo atžvilgiu, fiksuotų pajamų vertybiniai popieriai laikomi mažiau rizikingais kainų svyravimų ir investicijų susigrąžinimo požiūriu investicinio laikotarpio pabaigoje. Dėl to, kad obligacijos yra sąlyginai saugesnė investicija, jos dažnai teikia mažesnę grąžą, palyginti su nuosavybės vertybiniais popieriais.

Obligacijos gali būti parduodamos antrinėje rinkoje kaip alternatyva laikyti jas iki jų termino pabaigos. Tokiu atveju klientas gali nesusigrąžinti visos savo investicijos. Vertybinių popierių rinkos kaina antrinėje rinkoje priklauso nuo įvairių veiksnių:

- obligacijos pasiūla ir paklausa;
- emitento kredito reitingas, atspindintis jo galimybes grąžinti paskolą savo investuotojams ir bendrą įmonės atstovavimą;
- dabartinė palūkanų norma – obligacijas ir palūkanų normas sieja atvirkštinis ryšys. Kylant palūkanų normoms (pinigų skolinimosi kainai), obligacijų kainos paprastai krinta ir atvirkščiai. Kuo ilgesnis obligacijos terminas, tuo didesnė palūkanų normos svyravimų įtaka obligacijų kainai.

Tikslinė rinka

- Klientų tipas: obligacijomis gali prekiauti neprofesionalūs klientai, profesionalūs klientai ir reikalavimus atitinkančios sandorio šalys;
- Kliento patirtis ir žinios: klientai, turintys bendrų žinių (supranta tarpininko pateiktą informaciją) apie obligacijas;
- Klientų finansinė padėtis ir nuostolių patyrimo galimybė: daugiausiai investuotojai, kurie visiškai netoleruoja nuostolių arba toleruoja tik vidutinius nuostolius. Investuodami į ne investicinio lygio obligacijas investuotojai gali patirti iki 100% nuostolių;
- Kliento tolerancija rizikai: Žema ir vidutinė rizikos tolerancija investicinio lygio obligacijų atžvilgiu, didelė – didelio pelningumo obligacijų atžvilgiu.
- Kliento tikslai ir poreikiai:
 - Investicijų laikotarpis: trumpas, vidutinis ir ilgas laikotarpis.
 - Investavimo tikslas: kapitalo apsauga ir jo vertės didinimas, būsimų pajamų srautas.
 - Likvidumas: daugiausia norintys išlaikyti investiciją iki jos termino pabaigos, esant galimybei anksčiau nutraukti investicijas.

Rizika

Investavimas į obligacijas yra susijęs su daugeliu rizikos rūšių. Toliau pateikiamas rizikos, susijusios su investavimu į obligacijas, rūšių sąrašas gali būti neišsamus ir gali skirtis priklausomai nuo obligacijų ypatybių ir klasifikacijos.

- **Palūkanų normos rizika** – tai rizika, kad dėl atvirkštinio ryšio tarp palūkanų normų ir obligacijos dėl kylančių palūkanų normų obligacijų kainos kris. Šis ryšys atspindi investuotojų galimybes gauti didesnę

palūkanų normą kitur. Šis ryšys taip pat veikia atvirkščiai – mažėjant palūkanų normoms, obligacijų kainos kils;

- **Kredito rizika** – tai rizika, kad emitento finansinė padėtis pablogės, kai emitentas nebegalės mokėti palūkanų ar sumokėti skolų. Ši rizika vertinama pagal kredito reitingus, tačiau reikia pažymėti, kad jie atspindi tik agentūros nuomonę ir situacija gali būti pasikeitusi. Reitingas taip pat nėra absoliuti finansinės priemonės kokybės garantija;
- **Įsipareigojimų neįvykdymo rizika** kyla, kai emitentas išpirkimo dieną negali sumokėti su išleista obligacija susijusių palūkanų ar pagrindinės jos sumos. Emitento įsipareigojimų neįvykdymo atveju investuotojas gali prarasti visas savo investicijas;
- **Rinkos rizika** – tai rizika, susijusi su bendrais veiksniais, darančiais įtaką visai finansinių priemonių rinkai, tokiais kaip šalies ekonominė padėtis, nacionalinių valiutų kursų nestabilumas, pagrindinių palūkanų normų pokyčiai ir kt.;
- **Reinvestavimo rizika** – tai rizika, kad mažėjančių palūkanų normų sąlygomis investuotojai turės reinvestuoti gautas atkarpos pajamas, taip pat pagrindinę obligacijos sumą jos termino pabaigoje esant žemesnėms vyraujančioms palūkanoms;
- **Likvidumo rizika** – tai rizika, kad investuotų lėšų nepavyks atsiimti norimu laiku, pavyzdžiui, dėl to, kad tuo metu nebus norinčiųjų pirkti obligacijas, todėl gali prireikti sumažinti finansinės priemonės kainą;
- **Infliacijos rizika** – tai rizika, kad esant inflacijai obligacijos būsimų atkarpų mokėjimų ir pagrindinės sumos perkamoji galia termino pabaigoje sumažės. Nors obligacijos paprastai ir taip teikia fiksuotą ir sąlyginai mažą grąžą, šio tipo finansinės priemonės ypatingai jautrios infliacijos pokyčiams. Be to, kylanti infliacija gali lemti didesnes palūkanų normas, o tai taip pat yra neigiamas veiksnys obligacijų kainų atžvilgiu;
- **Sisteminė rizika** – tai tikimybė, kad vienos finansų maklerio įmonės, kredito įstaigos ar investuotojo nemokumas neigiamai paveiks daugelį finansų maklerio įmonių, kredito įstaigų ar investuotojų;
- **Reglamentavimo rizika** – tai rizika patirti nuostolių dėl netikėtų nacionalinių teisės aktų nuostatų. Todėl prieš investuojant svarbu pasidomėti rinkos, į kurią ketinate investuoti, teisiniu reguliavimu, ypač investuodami į mažai žinomos šalies rinką;
- **Emitento rizika** – finansinės priemonės vertė gali sumažėti dėl emitento sukeltų priežasčių: tai gali būti jo veiklos rezultatai, finansinis įsiskolinimas, sumažėjusi emitento prekių ar paslaugų paklausa, sektorius, kuriame veikia emitentas ir kt.

Apmokestinimas ir mokesčiai

Apmokestinimo tvarka skiriasi priklausomai nuo individualių aplinkybių ir kiekvieno kliento rezidavimo vietos mokesčių tikslais.

Taikomi mokesčiai:

- Tarpininkavimo ir trečiųjų šalių mokesčiai, taikomi sandoriams su obligacijomis;
- Saugojimo mokestis.

Taikomi mokesčiai laikui bėgant gali keistis. Dabartinį kainyną galite rasti AB „Macte Invest FM“ svetainėje.